

Nr 366

Av herr **Bengtson** och herr **Andersson, Alvar**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till avsättning till lotterimedelsfonden m. m.*

I berättelsen till 1957 års riksdag redovisas att fördelningen av bidrag av lotterimedel totalt omfattat något över 15 milj. kronor, varav drygt 4 milj. kronor utgjort bidrag till landsbygdsändamål, vilket ur landsbyds-synpunkt innebär en avsevärd försämring jämfört med närmast föregående år. Detta år utgjorde nämligen bidrag till landsbygdsändamål drygt 5 milj. av sammanlagt ca 14 milj. kronor.

Vi är medvetna om att den samhällsekonomiska situationen kan påfordra viss återhållsamhet även när det gäller beviljande av bidrag av lotterimedel. Med hänvisning till att riksdagen upprepade gånger uttalat att stödet för främjande av landsbygdens kulturliv bör förbättras, ifrågasätter vi dock riktigheten i att bidragen till denna verksamhet tillåtes minska såväl absolut som relativt. Det har kommit till vår kännedom att bl. a. bidrag till teaterverksamheten på landsbygden behandlats synnerligen restriktivt, vilket givetvis varit till stort men för verksamheten. Skall landsbygdens kulturliv ytterligare kunna utvecklas och de som bedriver ett intensivt arbete för att därstädes höja den kulturella aktiviteten, enskilda organisationer m. fl. erhålla ett berättigat stöd för sina strävanden, fordras en mera positiv inställning och en generösare bidragsgivning från statens sida.

Vad möjligheterna för det kommande budgetåret beträffar, föreslår departementschefen en höjning av avsättning till lotterimedelsfonden med 1,7 milj. kronor, varav dock 1 milj. beräknas åtgå för bestridande av upp-lupna pensionsavgifter för befattningshavare vid operan och dramatiska teatern. Därtill kommer s. k. automatiska utgiftsökningar på grund av löneökningar för personal vid teatrar och orkestrar. Departementschefen anför, att ramen blir snäv för bidragstilldelningen såväl för de tillfälliga kulturella ändamålen som för den fortlöpande verksamhet, som stödjes genom medel från detta anslag.

Mot bakgrunden av det anförda ifrågasätter vi allvarligt, om den redan minskade tilldelningen till landsbygdsändamål ens kan hållas på nuvarande låga nivå, om icke den totala avsättningen blir större än vad departementschefen föreslagit. I sammanhanget förtjänar framhållas att kulturfonds-utredningen i sitt betänkande utgick från att anslaget till yrkesmässig

teater- och orkesterverksamhet för budgetåret 1956/57 borde utgöra 15,3 milj. kronor och för budgetåret 1957/58 16,45 milj. kronor. Det är uppenbart att kulturfondsutredningens målsättning inte tillnärmelsevis kan fullföljas om inte medelstilledningen ökas. För budgetåret 1956/57 har nämligen till teater- och orkesterändamål utgått ca 13,5 milj. kronor.

Vad kulturfondsutredningens betänkande beträffar, har departementschefen icke i år tagit definitiv ställning till detta, utan anför att det vid den fortsatta behandlingen befunnits att vissa skäl talar till förmån för utredningens förslag men att det icke synes lämpligt att, innan resultaten av 1955 års provinsteaterutredning, 1948 års konstutredning och byggnadsminnesutredningen närmare prövats, förelägga riksdagen förslag i ärendet.

Det synes oss dock som om nämnda utredningar icke skulle utgöra väsentligt hinder för att snarast genomföra kulturfondsutredningens förslag. Vad 1955 års provinsteaterutredning beträffar, synes den icke behandla anslagsfrågor och anslagsformer i sådant avseende att dess arbete skulle komma att försvåras eller förhindras om kulturfondsutredningens förslag om inrättande av en särskild teater- och musikfond genomföres.

Vad 1948 års konstutredning och byggnadsminnesutredningen beträffar, har kulturfondsutredningen föreslagit att anslag till av dessa utredningar berörda ändamål skall utgå direkt från riksstaten. Om en sådan ordning genomfördes redan nu skulle måhända utredningsarbetet i någon mån föregripas. Det bör dock observeras, att kulturfondsutredningen utgått från att anslagsändamål, som föreslagits bli överförda till riksstaten, under en övergångstid skulle kunna hänföras till den fond för särskilda kulturella ändamål, som också föreslagits av utredningen. Om den ordningen tillämpas blir anslagsformerna ur här berörda ändamåls synpunkt i stort sett oförändrade. Av det anförda framgår, att vi anser att det redan nu bör vara möjligt att framlägga förslag, baserade på kulturfondsutredningens betänkande.

Vi vill särskilt betona angelägenheten av att denna åtgärd snarast möjligt kommer till stånd. Genom inrättande av fonden för särskilda kulturella ändamål, som föreslagits av utredningen, skulle klarhet vinnas beträffande de ändamål, beträffande vilka nu oklarhet råder från vilken instans de skall erhålla bidrag. Särskilt gäller givetvis detta nya ändamål och verksamheter, som kan förväntas uppkomma.

Vi vill även betona, att det på den konstnärliga amatörverksamheten föreligger behov av nya stödformer. Det framhålles ofta, att kulturlivet i här nämnda avseende icke enbart bygger eller bör bygga på verksamhet utförd av yrkeskonstnärer — det må vara på teaterns, musikens eller den bildande konstens område. En omfattande självverksamhet pågår också särskilt inom bildningsorganisationer och folkrörelser. I och med att yrkeskonstnärer, glädjande nog, med sin verksamhet når allt flera människor, uppstår dock risk för att amatörernas verksamhet skall komma att ring-

aktas av både dem själva och andra. En sådan nedvärdering vore givetvis ur kultursynpunkt skadlig och ingalunda önskvärd.

Det synes oss dock som om de nya idéer och impulser, som förmedlas genom yrkeskonstnärernas verksamhet, skulle kunna utnyttjas i amatörverksamheten och bli till gagn för denna, om amatörerna finge tillgång till konstnärligt kunniga instruktörer. Därigenom skulle ett samspel och en växelverkan mellan den yrkesmässiga verksamheten och amatörverksamheten kunna uppstå till fromma för kulturlivet.

Denna mera avancerade amatörverksamhet synes böra etableras som en försöksverksamhet. Flera skäl talar därför. Det torde icke vara lyckligt att helt fastställa verksamhetsformer och verksamhetsmetoder innan man genom praktisk verksamhet fått klarhet i hur de bör utformas. Ett annat exempel på värdet av en sådan försöksverksamhet återfinnes på musikens område. Den kommunala amatörmusikerverksamheten, såsom den skisserats av musikutredningen, inrymmer nämligen så många frågetecken att en väl planerad försöksverksamhet skulle vara av stort värde när det gäller att realisera utredningens förslag.

Visserligen utgår redan nu ett visst stöd till fritidsgrupper, vars verksamhet kan vara av konstnärlig art. Det bör dock uppmärksammas, att fritidsgruppernas verksamhet icke i större utsträckning omfattar konstnärlig verksamhet på det plan som här avses. Den är mindre avancerad med tonvikten lagd till ungdomsfostrande moment. Att bygga upp en omfattande amatörkonstnärlig verksamhet inom fritidsgruppernas ram synes med hänsyn till den relativt begränsade kostnadsram som gäller icke vara möjligt.

Även inom det statsunderstödda folkbildningsarbetet pågår en viss konstnärlig verksamhet. De bidragsformer, som gäller för folkbildningsarbetet, synes dock icke medge anlitande eller anställande av kvalificerade instruktörer för konstnärlig amatörverksamhet i någon större utsträckning.

Genom skapande av en fond för särskilda kulturella ändamål skulle här påtalade behov och önskemål kunna tillgodoses. Någon omfattande organisatorisk apparat skulle icke behöva upprättas, när verksamheten kan baseras på redan befintliga organisationer. Då fonden uppenbarligen icke hinner träda i funktion under nästkommande budgetår bör därför utrymme beredas för att direkt av lotterimedel erhålla erforderligt stöd.

Vi beklagar, att förslag med anledning av kulturfondsutredningen enligt utsago i statsverkspropositionen icke kommer att framläggas för årets riksdag. Den oklarhet beträffande anslagsgivningen som råder på åtskilliga bl. a. här berörda områden blir därigenom bestående ytterligare tid framöver. De fonder, som förordats av utredningen, skulle underlätta anslagsgivning och anslagsfördelning, ge den anslagsgivande myndigheten större möjligheter att överblicka verksamheterna och medelsbehoven och givetvis också medge ökat utrymme för kulturella initiativ och kulturell verksamhet.

Med stöd av det anförda hemställas,

att riksdagen måtte besluta att till *Avsättning till lotterimedelsfonden* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 21 000 000 kronor,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna att en generösare anslagsgivning må tillämpas vid anslag till landsbygdsändamål ur lotterimedelsfonden,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om användande av lotterimedel till viss försöksverksamhet på amatörteaterns, amatörmusikens och amatörkonstens område i enlighet med vad som ovan förordats, samt

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att förslag i anledning av kulturfondsutredningens betänkande framlägges för 1957 års höstriksdag i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 26 januari 1957

Torsten Bengtson

Alvar Andersson